“Tafakkur Academy Global Press”
nashriyoti

“Ilm-fan taraqqiyoti”
respublika ilmiy konferensiyasi

Tafakkurconference.uz

Gidning metodik yondashuvlari

Rustamova Sevinch Mirzohid qizi
Andijon davlat chet tillari instituti Ingliz filologiyasi, o‘qitish metodikasi va tarjimashunoslik fakulteti 302-guruh talabasi.
Umaraliyeva Barchinoy Vohidjon qizi
Andijon davlat chet tillari instituti Gid hamrohligi, madaniyatlararo muloqot va tarjimashunoslik kafedrasi o‘qituvchisi

Annotatsiya: Mazkur tezisda gidning kasbiy faoliyatida qo‘llaniladigan metodik yondashuvlar, ularning nazariy asoslari va amaliy ahamiyati yoritilgan. Tadqiqot davomida gidlik faoliyatining pedagogik, psixologik va kommunikativ jihatlari tahlil qilinib, ekskursiya jarayonida samarali ma’lumot yetkazish usullari ko‘rib chiqilgan. Shuningdek, an’anaviy va zamonaviy metodik yondashuvlar, jumladan, interaktiv, kommunikativ, vizual hamda storytelling usullarining o‘ziga xos xususiyatlari ochib berilgan. Tezisda gidning individual yondashuvi va innovatsion texnologiyalardan foydalanishning turizm xizmatlari sifatini oshirishdagi o‘rni alohida ta’kidlangan. Tadqiqot natijalari gidlik faoliyatini takomillashtirish va ekskursiya jarayonini yanada samarali tashkil etishda muhim ahamiyat kasb etadi.

Kalit so‘zlar: gid, metodik yondashuv, ekskursiya, turizm, kommunikatsiya, interaktiv usullar, vizual metod, storytelling, innovatsion texnologiyalar

Hozirgi globallashuv sharoitida turizm sohasi jahon iqtisodiyotining muhim tarmoqlaridan biriga aylanib bormoqda. Turizmning jadal rivojlanishi esa ushbu sohada faoliyat yuritayotgan mutaxassislarga, xususan, gidlarga nisbatan yuqori talablarni qo‘ymoqda. Gid turistik xizmatlar tizimining ajralmas bo‘g‘ini bo‘lib, u nafaqat ma’lumot beruvchi, balki turistlarning umumiy taassurotini shakllantiruvchi asosiy shaxs hisoblanadi. Shu sababli gidning kasbiy kompetensiyasi, nutq madaniyati, muloqot ko‘nikmalari va metodik yondashuvlarni to‘g‘ri qo‘llay olishi muhim ahamiyat kasb etadi.

Gidlik faoliyati o‘z mohiyatiga ko‘ra pedagogik jarayonni eslatadi, chunki bu jarayonda ma’lumot berish, tushuntirish, qiziqtirish va ta’sir o‘tkazish kabi elementlar mujassam. Aynan shu jihatlar gidning metodik yondashuvlarini ilmiy asosda o‘rganishni talab etadi. Metodik yondashuvlar ekskursiya jarayonini samarali tashkil etish, turistlarning bilimini oshirish va ularning madaniy saviyasini rivojlantirishda muhim rol o‘ynaydi. Shu bois mazkur tezisda gidning metodik yondashuvlari, ularning turlari va zamonaviy turizm sharoitidagi ahamiyati keng yoritiladi.

Gidning metodik yondashuvlari – bu ekskursiya davomida ma’lumotni samarali, tushunarli va qiziqarli shaklda yetkazishga qaratilgan usullar tizimi bo‘lib, ular gidning kasbiy mahoratini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuvlar pedagogika, psixologiya va kommunikatsiya nazariyalariga asoslanadi hamda turistlarning ehtiyojlari, qiziqishlari va qabul qilish darajasini inobatga olgan holda qo‘llaniladi.

Avvalo, axborotli yondashuv gid faoliyatining an’anaviy asosini tashkil etadi. Ushbu yondashuvda gid tarixiy voqealar, sanalar, faktlar va ilmiy ma’lumotlarni izchil va tizimli ravishda bayon etadi. Bu usulning asosiy afzalligi uning aniqligi va ishonchliligidadir. Biroq, faqatgina ushbu yondashuv bilan cheklanib qolish ekskursiyani biryoqlama va zerikarli qilib qo‘yishi mumkin. Shu sababli zamonaviy gidlar boshqa yondashuvlarni ham keng qo‘llashga intiladilar.

Kommunikativ yondashuv gid va turistlar o‘rtasida ikki tomonlama muloqotni ta’minlashga qaratilgan bo‘lib, unda savol-javoblar, muhokamalar va fikr almashish muhim o‘rin tutadi. Bu yondashuv turistlarni faol tinglovchidan faol ishtirokchiga aylantiradi, natijada ekskursiya jarayoni yanada jonli va samarali kechadi. Interaktiv yondashuv esa kommunikativ yondashuvning rivojlangan shakli bo‘lib, unda turistlar turli faoliyatlarga jalb etiladi. Masalan, kichik o‘yinlar, rolli sahnalar yoki muammoli vaziyatlar orqali turistlarning qiziqishi oshiriladi va ularning bilimni eslab qolish darajasi yuqori bo‘ladi.

Vizual yondashuv ham gid faoliyatida muhim ahamiyat kasb etadi. Inson ma’lumotning katta qismini ko‘rish orqali qabul qilganligi sababli, xaritalar, rasmlar, diagrammalar va video materiallardan foydalanish ekskursiyaning samaradorligini sezilarli darajada oshiradi. Ayniqsa tarixiy obidalar va madaniy meros obyektlarini tushuntirishda vizual vositalar katta yordam beradi.

So‘nggi yillarda storytelling, ya’ni hikoya qilish yondashuvi keng ommalashib bormoqda. Ushbu metodda gid ma’lumotni quruq faktlar tarzida emas, balki qiziqarli hikoyalar, tarixiy shaxslar hayoti va voqealar asosida bayon etadi. Bu esa turistlarda hissiy ta’sir uyg‘otib, ekskursiyani yanada esda qolarli qiladi. Hikoya qilish usuli inson ongiga kuchli ta’sir ko‘rsatishi bilan ajralib turadi va u orqali murakkab ma’lumotlar ham oson o‘zlashtiriladi.

Bundan tashqari, individual yondashuv gidning kasbiy faoliyatida alohida o‘rin tutadi. Har bir turistning yoshi, madaniyati, qiziqishi va til darajasi turlicha bo‘lganligi sababli, gid ushbu omillarni hisobga olgan holda o‘z metodikasini moslashtirishi lozim. Bu esa xizmat sifatini oshirib, turistlarning qoniqish darajasini ta’minlaydi.

Zamonaviy turizmda innovatsion texnologiyalarning o‘rni ham tobora ortib bormoqda. Audio gidlar, mobil ilovalar, QR-kodlar, virtual va 3D ekskursiyalar kabi vositalar gid faoliyatini yanada boyitadi va yangi imkoniyatlar yaratadi. Ushbu texnologiyalar orqali turistlar mustaqil ravishda ham ma’lumot olish imkoniyatiga ega bo‘ladilar, bu esa turizm xizmatlarining sifatini yangi bosqichga olib chiqadi.

Umuman olganda, gidning metodik yondashuvlari bir-biri bilan uzviy bog‘liq bo‘lib, ularni uyg‘un holda qo‘llash ekskursiya samaradorligini oshiradi. Har bir yondashuvning o‘ziga xos afzalliklari mavjud bo‘lib, ularni vaziyatga qarab to‘g‘ri tanlash gidning professional darajasini belgilaydi.

Xulosa qilib aytganda, gidning metodik yondashuvlari turizm sohasida sifatli xizmat ko‘rsatishning muhim omillaridan biri hisoblanadi. Gidning nafaqat bilimli, balki metodik jihatdan puxta tayyorgarlikka ega bo‘lishi ekskursiya jarayonining muvaffaqiyatini ta’minlaydi. Turli yondashuvlarni uyg‘unlashtirib qo‘llash orqali gid turistlarning e’tiborini jalb etadi, ularning bilimini oshiradi va ularda ijobiy taassurot qoldiradi.

Ayniqsa, zamonaviy turizm sharoitida interaktiv, kommunikativ va innovatsion yondashuvlarning ahamiyati ortib bormoqda. Bu esa gidlardan doimiy ravishda o‘z ustida ishlashni, yangi bilim va ko‘nikmalarni egallashni talab etadi. Shuningdek, individual yondashuvni qo‘llash orqali har bir turistning ehtiyojini qondirish imkoniyati yaratiladi.

Natijada, metodik yondashuvlarni chuqur o‘rganish va amaliyotda samarali qo‘llash gidlik faoliyatini takomillashtirishga, turizm xizmatlari sifatini oshirishga va mamlakatning turistik salohiyatini yanada rivojlantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi “Turizm to‘g‘risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2019.
2. Mirziyoev Sh.M. Turizm sohasini rivojlantirishga oid farmon va qarorlar. – Toshkent: O‘zbekiston, 2018.
3. Xudoyberdiyev A. Turizm asoslari. – Toshkent: Iqtisodiyot, 2017.
4. Ismoilov S. Gidlik faoliyati va ekskursiya xizmatlari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2020.
5. Yo‘ldoshev Q. Zamonaviy turizmda xizmat ko‘rsatish texnologiyalari. – Toshkent: Innovatsiya, 2021.
6. Holloway J.C. The Business of Tourism. – London: Pearson Education, 2016.
7. Weiler B., Black R. Tour Guiding Research: Insights, Issues and Implications. – Channel View Publications, 2015.
8. Ap J., Wong K.K.F. Case Study on Tour Guiding: Professionalism, Issues and Problems. – Tourism Management Journal, 2001.
9. Cohen E. The Tourist Guide: The Origins, Structure and Dynamics of a Role. – Annals of Tourism Research, 1985.
10. UNWTO (World Tourism Organization). International Tourism Highlights. – Madrid, 2020.
11. Umaraliyeva, B. Gidlikda psixologik ko‘nikmalar. Andijon: ADCHTI, 2020.